

NAV gjør vondt verre

Det er hjerteskjærende å være vitne til nedbygginga av velferdsstaten.

TEKST

Åsne Tveito

PUBLISERT 5. februar 2015

UFØRETRYGD

I møte med mennesker som av mange ulike årsaker har blitt klienter i NAV-systemet, erfarer jeg at mange får forverret sin psykiske helse etter møtet med NAV. De blir møtt med et byråkrati/juridisk språk og for-muleringer som er vanskelige å forstå. De når nesten ikke fram til saksbehandler, saksbehandlere skifter stadig, og de får ikke vite hvem saksbehandleren er. Etter søknad om en ytelse lever man i stor uvisshet om når svaret/vedtaket kommer. Gjør man ikke det NAV krever, blir ytelsen stoppet. Mange føler seg «fremmedgjorte», avmektige og krenket. NAV-systemet skaper nye «traumer» og mer lidelse.

Jeg har nylig hatt samtale med en mann som er torturoffer. Han er sterkt skadet både psykisk og fysisk. Han fikk avslag på uførepensjon og har søkt på nytt. Jeg håper at min erklæring og mine argumenter til slutt vil føre fram. Men han vet ikke hvor mye lenger han får arbeidsavklaringspenger. Hele hans tilværelse er preget av økonomisk utrygghet, han klarer nesten ikke å tenke på noe annet.

Nylig hadde jeg en samtale med en mann som gledestrålende kunne fortelle at han var innvilget uførepensjon. Etter nedleggelse av jobb og mange års utprøvinger av arbeidsmarkedstiltak som ikke virket. Hele kroppsspråket og stemmen var annerledes. Han kunne senke skuldrene, reise seg opp, han var blitt «trodd», han var nesten «fri».

Det jeg erfarer, er at det gradvis har blitt innstramminger i kriteriene for å få uføretrygd. Uføretrygden er blitt et «nåløye». Dagens debatt handler om å kombinere uføretrygd og arbeid. Debatten ser bort fra at de uføre har fått trygd fordi de er for syke til å jobbe. Debatten ser også bort fra at vi har fått et «brutalt» arbeidsmarked, hvor det kan være flere hundre søkere på én stilling.

De som til slutt har fått innvilget uførepensjon, har vært igjennom en rekke tiltak og uttestinger av «restarbeidsevne». Bare de som blir vurdert til ikke å ha restarbeidsevne, får uførepensjon.

Når samfunnet blir mer og mer høyrevridd, er det stor fare for at den videre utvikling av velferdsstaten blir slik vi har sett under Høyre-regjeringa i Sverige.

For hva skjer med dem som får endelig avslag på uførepensjon? De er syke, de kan ikke jobbe, og det som da gjenstår, er sosialhjelp eller hjelp fra familien. Sosialhjelp er fortsatt som den gamle «fattigkassa» – en må selge alt en eier og har (hvis en har noe) og leve på eksistensminimum med NAV som kontrollør og «overvåker».

Dette handler i høy grad om psykisk helse, og at psykiske helseplager kan bli sterkt forverret i en hel befolkningsgruppe. Jeg håper Psykologforeningen vil engasjere seg i denne problematikken, og om mulig ta den opp på et høyere plan.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 52, nummer 2, 2015, side

TEKST

Åsne Tveito, privatpraktiserende psykolog